

УДК 373.5.016:811.111.091.275

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ

Пламада С. С.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Сапожник І. В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті висвітлено загальні особливості педагогічного контролю, розглянуто сутність поняття «тест» та його види, опрацьовано структуру тесту та його оцінювання. Особливу увагу приділено перевагам та недолікам тестів, методиці їх складання та розробленню тестових завдань для контролю граматичної компетенції учнів 5-х класів.

Ключові слова: *тест, тестовий контроль, тестова методика, оцінювання, граматична компетенція.*

Пламада С. С., Сапожник І. В. Тестовий контроль знань на уроках англійського язика в общеобразовательных школах. В статье раскрыты общие особенности педагогического контроля, рассмотрена сущность понятия «тест» и его видов, проанализированы структура теста и его оценивание. Особое внимание уделено преимуществам и недостаткам тестов, методике их составления и разработке тестовых заданий для контроля грамматической компетенции учеников 5-х классов.

Ключевые слова: *тест, тестовый контроль, тестовая методика, оценивание, грамматическая компетенция.*

Plamada S. S., Sapozhnyk I. V. The test control of knowledge at English lessons in secondary schools. The article highlights the general peculiarities of knowledge control and pedagogical evaluation, examines the essence of the concept "test" and its types, elaborates on the test structure and its assessment. Special attention is drawn to the advantages and disadvantages of tests, the methodology of their procedure and the development of test tasks for the control of the grammatical competence of the 5th grade students.

Knowledge testing, aimed at determining the level of success of students' education, analysis of the results and correction of the subsequent learning process is one of the most important components of pedagogy and the teaching system as a whole. An incorrect organization of knowledge evaluation can be one of the reasons for the decline in the quality of education. In order to avoid the aforementioned and to reform the content of education, first of all, it is necessary to improve the system of evaluation and modernize the diagnostics of student learning. Knowledge testing helps not only to identify the quality of learning but also to manage the learning process optimally. Tests are widely used in schools, higher education institutions and during the state independent evaluation of graduates of higher education institutions. To determine the dynamics of the development of grammatical skills of the 5th grade students who were taught with an experimental technique, a quantitative and qualitative analysis of knowledge testing results was carried out with the help of comparative analysis. The level of grammatical competence of students in the group, where new testing tasks were implemented, increased by 20%. The number of students with a high level of grammatical competence increased by 25%, with the sufficient one – by 16.7%.

Thus, the results of an experimental study confirm the effectiveness of the developed methodology and the appropriateness of its use during English lessons in secondary schools.

Key words: *test, test control, test methodology, evaluation, grammatical competence.*

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Контроль за навчальною діяльністю учнів, спрямований на визначення рівня успішності навчання кожного учня, аналіз отриманих результатів та корекцію подальшого процесу навчання, є одним з найважливіших компонентів педагогіки та педагогічної системи в цілому. Некоректна організація контролю знань може стати однією з причин зниження якості освіти. Щоб уникнути зазначеного та реформувати зміст освіти, потрібно насамперед удосконалити систему оцінювання та модернізувати діагностику навчання учнів. Необхідно забезпечити контроль та оцінювання не тільки результату, а й процесу навчання, що сприятиме пошуку оперативних, об'єктивних форм та методів перевірки знань. Тестування є

однією з інноваційних форм інформатизованої системи освіти, яку методисти пропонують як інструмент вимірювання рівня знань учнів. За допомогою нього ми можемо не тільки виявити якість навчання, але й оптимально керувати навчальним процесом. Ця форма є достатньо відомою за кордоном, а останніми роками активно впроваджується і в Україні. Тести широко використовуються у школах, вищих навчальних закладах та під час проведення державного незалежного оцінювання випускників вищих навчальних закладів. Тому актуальність розгляду цього питання в сучасному модернізованому світі є, на нашу думку, очевидною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тести, як будь-який феномен, викликають інтерес у суспільстві, до того ж досить неоднозначний. Якщо

одні визнають їх як єдиний об'єктивний інструмент вимірювання рівня знань у педагогіці, то інші – повністю заперечують. Цьому питанню присвячено роботи низки педагогів. Серед відомих науковців – Г. Міллер, Г. Ченс, Р. Дюбуа, Д. Доббін, А. Анастасі та інші. Менше цю проблему досліджено у вітчизняній педагогіці. Останніми роками лави української (О. Локшина, О. Ляшенко, М. Олійник, І. Булах, Ю. Романенко) та російської (В. Аванесов, В. Хлебников, В. Кадневський, А. Майоров, В. Кім) преси також поповнилися численними публікаціями з проблеми тестування. Проте, незважаючи на широкий розголос та інтенсивне впровадження, зарубіжні і вітчизняні вчені досі не одностайні щодо загальноприйнятого визначення педагогічного тесту.

Дослідник В. Кім подає у своїй монографії більше п'яти визначень цього поняття. Водночас науковець зазначає, що, попри суттєві відмінності між собою, вони продовжують інтенсивно застосовуватися в науковій літературі. Учений уважає, що причиною цього може слугувати достатнє поширення тестів і тестових технологій у різних галузях сучасних знань [2].

На нашу думку, у контексті сучасної освіти чітке та найбільш повне визначення педагогічного тесту запропонував В. Аванесов: «Тест – це система завдань специфічної форми, певного змісту, щоразу більшої складності, що дає змогу якісно оцінити структуру і виміряти рівень підготовленості учнів і студентів» [1].

Формулювання мети і завдань статті. Метою цієї статті є дослідження тестування як методу контролю граматичних знань, вмінь та навичок учнів у загальноосвітній школі.

Щоб досягти поставленої мети, необхідно розв'язати такі **завдання**: визначити загальні особливості контролю та оцінки в навчально-виховній діяльності школи; розглянути сутність поняття «тест» і його види; ознайомитись зі структурою тесту та його оцінюванням; проаналізувати переваги і недоліки тестів; дослідити методику складання тестів та розробити тестові завдання для контролю граматичної компетенції учнів 5-х класів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найефективніших та найпоширеніших засобів контролю в навчанні англійської мови вважають тест. З огляду на мету виокремлюють різні види тестування. Наприклад, В. А. Коккота поділяє тести на *констатувальні, діагностичні та прогностичні*. Констатувальні об'єднують *тести навчальних досягнень і тести загального володіння іноземною мовою* [3, 4]. Тести використовують з метою визначення рівня навчальних досягнень, навичок та умінь студентів у процесі оволодіння іноземною компетенцією; їх складають відповідно до навчальної програми чи засвоєного навчального матеріалу та використовують, щоб здійснювати різні типи контролю знань: поточний, рубіжний та підсумковий.

С. Ю. Ніколаєва пропонує дещо іншу класифікацію: тести для виявлення здібностей до вивчення іноземної мови, діагностичні тести, тести загального володіння іноземною мовою та тести навчальних досягнень. За допомогою останніх визначають

рівень навчальних досягнень школярів в оволодінні іноземною мовленнєвою діяльністю на певному ступені навчання для проведення поточного, рубіжного або підсумкового контролю. Діагностичні тести сприяють розподілу учнів за групами з урахуванням рівня їхньої підготовки з іноземної мови. Тести на виявлення здібностей до вивчення іноземної мови розкривають конкретні індивідуально-психологічні особливості дітей для забезпечення їх своєчасного коригування та розвитку, що сприяє успішному оволодінню мовленнєвою діяльністю [7, 275].

А. Х'югз, зі свого боку, вирізняє п'ять основних типів тестів за їхньою цілеспрямованістю, а саме: кваліфікаційні (placement tests), діагностичні (diagnostic tests), тести навчальних досягнень (achievement tests), тести успішності (progress tests) та тести загального володіння іноземною мовою (proficiency tests) [8, 11].

Тест складається з тестових завдань, об'єднаних у субтести. Субтест включає тестові завдання, спрямовані на один конкретний об'єкт тестового контролю, наприклад, визначення рівня володіння граматичними, лексичними чи фонетичними навичками, уміннями читання, аудіювання, письма, говоріння [6, 274]. Узагальнено зазначене у вигляді таблиці:

Таблиця 1

Структура тесту

ТЕСТ					
субтест А		субтест Б		субтест В	
Тест лексичний	Тест граматичний	Тест з читання	Тест з письма	Тест з аудіювання	Тест з говоріння
тестове завдання 1	тестове завдання 3	тестове завдання 5	тестове завдання 7		
тестове завдання 2	тестове завдання 4	тестове завдання 6	тестове завдання 8		

Кожне тестове завдання складається з інструкції, зразка виконання (іноді без нього), матеріалу, який подають учасникові тестування, та очікуваної відповіді, яку розробник планує як ключ. Відповіді фіксують на бланку для відповідей під час проведення письмового тестування, у процесі усного тестування записують аудіоматеріал. Отримані під час тестування результати підраховують, на основі чого виставляють оцінку успішності учнів в оволодінні іноземною мовленнєвою діяльністю. Для цього кожне тестове завдання оцінене балами [6, 276].

Процес створення тесту доволі складний і вимагає багато часу та зусиль. Окрім того, потрібно дотримуватися певного алгоритму. Тестологи пропонують різноманітні варіанти цього алгоритму, більш детальні або узагальнені, але в кінцевому підсумку всі вони об'єднані кількома основними етапами. Дотримання цієї послідовності сприяє формуванню саме тесту, а не сукупності запитань у тестовій

формі, які можуть містити структурні або змістові дефекти, бути в цілому не валідними. Щоб створити надійний тестовий інструмент, необхідно визначити мету тестування; окреслити навчальний матеріал, рівень засвоєння якого належить перевірити; побудувати специфікацію тесту (визначити цілі, завдання, план, структуру тесту, зазначити вимоги та правила проведення тестування, обробки результатів та їх інтерпретації); вибрати формати тестових завдань; конструювати бази тестових завдань; конструювати тест (побудувати композицію тесту в цілому) та оцінити його валідність; визначити логістику тестування, час виконання тесту та темп виконання кожного із завдань; розробити інструктивні матеріали, форми бланку відповідей; провести тестування, дотримуючись правил і процедур тестування; обробити та проаналізувати результати; встановити валідність методу оцінювання [4, 38].

Доволі часто зміст самих тестів, формулювання тестових запитань мають помітний суб'єктивізм. Проте багато що також залежить від різних факторів, зокрема конкретної тестової системи, відрізка часу, який відводиться на контроль знань, структури запитань, включених у тестове завдання і т. д. Окрім того, висока ймовірність випадкового вибору правильної відповіді або здогадка про неї, відсутні умови для розвитку мовлення.

Але, незважаючи на вказані недоліки тестування, його переваги свідчать про доцільність використання цього методу контролю в загальноосвітніх школах. Серед таких переваг – універсальність, охоплення всіх стадій процесу навчання; велика об'єктивність і, як наслідок, більший стимул до пізнавальної діяльності учня; орієнтованість на сучасні технічні засоби, зокрема комп'ютерні тести; мінімізація негативного впливу на результати тестування таких чинників, як настрої, рівень кваліфікації та інші характеристики конкретного вчителя [5, 9].

Як було зазначено вище, наша основна мета – дослідити тестування як метод контролю граматичних знань, вмій та навичок учнів в загальноосвітній школі. Для цього сформовано експериментальні та контрольні класи, визначено за допомогою об'єктивних методів початковий рівень граматичних навичок учнів в обох класах, проведено навчальну роботу в експериментальних класах із впровадженням тестової методики, повторно визначено рівень граматичних знань учнів після закінчення експерименту, проведено кількісний та якісний аналіз, інтерпретацію отриманих фактів та сформульовано висновки і практичні рекомендації.

Експеримент проводили у двох класах – 5–А та 5–Г. Учні 5–Г класу як учасники експерименту протягом місяця вивчали граматичний матеріал, контроль за яким здійснювався за допомогою тестової методики. У групі 5–А класу використовували традиційні форми та методи контролю.

Спершу здійснено констатувальний експеримент. Перевірено рівень знань обох груп за допомогою низки граматичних вправ, спрямованих на виявлення рівня реальних знань учнів на момент початку нашого дослідження.

Наступним етапом стало проведення формувального експерименту, метою якого була розробка та перевірка ефективності використання тестів у формуванні граматичної компетентності учнів 5 класу в процесі вивчення англійської мови. З оперттям на результати констатувального експерименту та на відгуки і рекомендації вчителя вирішено проводити контроль граматичних знань та вмій учнів декілька разів за модуль, щоб закріпити попередні та краще засвоїти нові отримані знання.

Наприкінці дослідження контрольні та експериментальні класи написали контрольні зрізи, метою яких було з'ясувати ефективність запропонованої системи використання тестового контролю у процесі розвитку граматичної компетентності як основного показника якості знань учнів (експериментальний клас) порівняно з навчанням у традиційних умовах (контрольний клас).

Оскільки протягом місяця група 5–Г класу виконувала тестові завдання до кожної з граматичних тем, під час написання контрольного зрізу не виникло жодних проблем. Учні не боялися, адже вже були ознайомлені з таким видом контролю. Результати приємно вразили: по одному учневі написали тест на 12 балів і 11 балів, 2 учні – на 10 балів, 2 учні – на 9, 3 учні – на 8, 2 учні – на 7 та 1 учень – на 6 балів.

Дещо інша картина із результатами контрольного зрізу в експериментальному 5–А класі, де використовувалися традиційні методи контролю, – по двоє учнів написали на 11, 10 і 9 балів, 3 учні – на 7 балів, 1 учень – на 6 балів та 1 учень – на 5 балів.

Зобразимо наведені дані у формі таблиці:

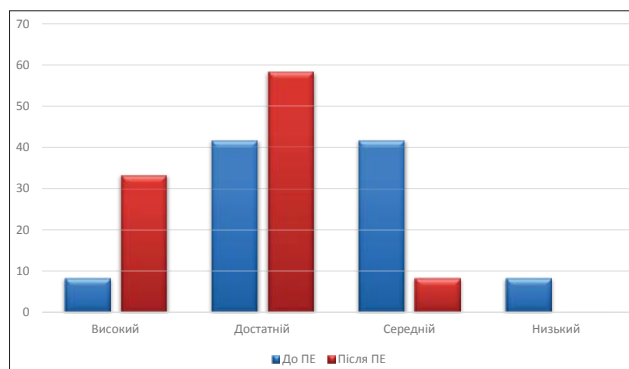
Таблиця 2

Рівні сформованості граматичної компетентності учнів після формувального етапу експерименту

Рівні сформованості граматичної компетентності учнів	Експериментальна група (5–Г)		Контрольна група (5–А)	
	Кількість учнів	%	Кількість учнів	%
Високий	4	33,3	4	36,4
Достатній	7	58,4	5	45,4
Середній	1	8,3	2	18,2
Низький	0	0	0	0

Як бачимо з порівняльної таблиці результатів контрольного зрізу, після проведення формувального експерименту відсоток учнів, які навчалися на високому рівні, у ЕГ та КГ майже однаковий – 33,3% та 36,4%. Проте помітно різницю у відсотках учнів, що написали зріз на достатньому рівні. В експериментальній групі – це 58,4%, а у контрольній групі – 45,4%, що на 13% менше. На середньому рівні у ЕГ вчиться 8,3% учнів, тоді як у КГ – 18,2%. На низькому рівні не перебуває жоден учень в обох групах.

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. На підсумковому етапі формувального експерименту на основі аналізу даних, здобутих у процесі виконання учнями завдань, підбито підсумки та узагальнено результати дослідного навчання.

Рис. 1. Порівняльна характеристика граматичної компетентності експериментальної групи до та після педагогічного експерименту (у відсотках)

Для визначення динаміки розвитку граматичних умінь учнів 5–Г класу, які навчалися за експериментальною методикою, проведено кількісний

та якісний аналіз результатів констатувального і контрольного зрізів методом порівняльного аналізу. Зобразимо отримані дані у вигляді гістограми.

За даними порівняльної гістограми, рівень сформованості граматичних умінь учнів, які працювали за експериментальною методикою впровадження тестового контролю у навчальний процес, підвищився на 20%. На завершення дослідного навчання кількість учнів з високим показником рівня граматичної підготовки збільшилася на 25%, з достатнім – на 16,7%, із середнім – зменшилася на 33,4%, з початковим – на 8,3%.

Таким чином, результати експериментального дослідження підтверджують ефективність розробленої методики та доцільність її застосування на уроках англійської мови в загальноосвітніх школах.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в можливості розглянути та вдосконалити інші модернізовані форми та методи контролю знань учнів, проаналізувати їхню ефективність та порівняти із тестовою методикою контролю навиків учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аванесов В. С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе / В. С. Аванесов. – М. : МИСиС, 1989. – 176 с.
2. Ким В. С. Тестирование учебных достижений : [монография] / В. С. Ким. – Уссурийск : Издательство УГПИ, 2007. – 214 с.
3. Коккота В. А. Лингво-дидактическое тестирование : [науч.-теор. пособие] / В. А. Коккота. – М. : Высш. шк., 1989. – 127 с.
4. Лукіна Т. О. Технології діагностики та оцінювання навчальних досягнень : [навч.-метод. матеріали] / Т. О. Лукіна. – К., 2007. – 62 с.
5. Майоров А. Н. Теория и практика создания тестов для системы образования / А. Н. Майоров. – М. : Интеллект-Центр, 2002. – 56 с.
6. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : [підруч. / під керівн. С. Ю. Ніколаєвої]. – 2-е вид. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
7. Ніколаєва С. Ю. Практикум з методики тестування іншомовної лексичної компетенції (на матеріалі англійської мови) / С. Ю. Ніколаєва. – К. : ІЗМН, 1996. – 312 с.
8. Hughes A. Testing for Language Teachers / Arthur Hughes. – Cambridge : Cambridge Univ. Press, 2003. – 256 p.